

CSEH GERGŐ BENDEGÚZ

LEVÉLTÁRAK, HARMÓNIA ÉS BARÁTSÁG

A NEMZETKÖZI LEVÉLTÁRI TANÁCS SZÖULI KONGRESSZUSÁRÓL

A Nemzetközi Levéltári Tanács (ICA) 2016-ban a dél-koreai Szöulban tartotta ötnapos, „Levéltárak, harmónia és barátság” című Kongresszusát, melyen a Magyar Levéltárosok Egyesületét e sorok szerzője képviselte.

Az ICA rendezvényei

A nemzetközi levéltári közösség átfogó szervezete, a Nemzetközi Levéltári Tanács (International Council on Archives, ICA) Alapszabálya¹ értelmében minden évben éves Konferenciát, négyévente pedig Kongresszust tart a Közgyűlés által meghatározott helyszíneken. Ilyen éves Konferencia 2014-ben a katalóniai Girona városában², illetve 2015-ben az izlandi fővárosban, Reykjavíkban³ zajlott, Kongresszust pedig utoljára 2012-ben az ausztráliai Brisbane-ben rendezett az ICA. Minden ilyen alkalommal megtartják a szervezet Közgyűlését, mely az ICA legmagasabb rangú döntéshozatali fóruma, és a szervezet Alapszabálya értelmében a legfontosabb stratégiai kérdésben döntési joggal bír. A Nemzetközi Levéltári Tanácsban intézményi és egyéni tagságra is van lehetőség, Magyarországról a Magyar Nemzeti Levéltár illetve a Magyar Levéltárosok Egyesülete rendelkezik tagsággal a szervezetben.

A Magyar Levéltárosok Egyesülete az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően 2016-ban is a Nemzeti Kulturális Alap pályázata révén tudta finanszírozni nemzetközi kapcsolatainak költségeit: az elnyert támogatás egyebek mellett biztosította egy személy részvételét a szöuli ICA-kongresszuson is.

Levéltárak, harmónia és barátság

Az ICA Kongresszusának hangzatos címe a szervezők szándéka szerint többféle értelmezési lehetőséget rejtett magában, bár a három „hívószó” közül talán csak a „harmónia” igényelhet(ett) közelebbi magyarázatot. Ez utóbbi fogalom a házigazda Koreai Nemzeti Levéltár igazgatója, Sang Jin Lee köszöntője értelmében egyszerre kellene jelentse a világ levéltárosai és levéltári intézményei közötti összhangot és elmélyülő vagy

¹ Lásd: http://www.ica.org/sites/default/files/Constitution%202012%20En%20final_0.pdf

² Lásd ezzel kapcsolatban: <http://www.girona.cat/web/ica2014/eng/girona.php>

³ Lásd: <http://www.ica2015.is/>

elmélyítendő együttműködést, illetve a levéltári szakmán belül a tradíció és a jövő kihívásaira adandó válaszok közti egyensúly megteremtését/megtalálását. Ennek a kettős ségnek az értelmében az ötnapos kongresszus több mint kétszáz előadását is az alábbi főbb csoportok szerint kategorizálhatjuk:

- egyes országok vagy országcsoportok levéltári együttműködésének esetei, levéltárak nemzetközi vagy országon belüli kooperációjának bemutatása, intézményközi együttműködés könyvtárakkal, kutatóintézetekkel vagy társadalmi szervezetekkel;
- a levéltári örökség veszélyeztettségének, védelmének, esetenkénti megmentésének különleges helyzetei és ezen helyzetek megoldásai;
- az információs társadalom gyorsan változó kihívásaira adható/adandó levéltári válaszok;
- a levéltári anyag, a levéltárak és a levéltárosok szerepe az esélyegyenlőség, társadalmi igazságosság, az átlátható állam és a jóvátétel területén.

Az ICA Kongresszusát fontos eseménynek tekintették a szülői közélet szereplői is, amit jól jelez, hogy a rendezvényt a dél-koreai belügyminiszter nyitotta meg, üdvözlő beszédet tartott a miniszterelnök, illetve videóüzenetben köszöntötte a résztvevőket az ország köztársasági elnöke is.

Mint korábban jeleztük, a rendezvény címében szereplő „harmónia” a rendező ország értelmezésében a tradíció és a modernitás közti összhangot is jelentette, ezért a szervezők egyaránt komoly figyelmet fordítottak a hagyományos koreai kultúra megismertetésére és a modern Dél-Korea gazdasági-technikai vívmányainak bemutatására. A megnyitó és a záró ceremónia (európai szemmel talán nem is mindig kellően értelmezhető) folklórbemutatói, a fakultatív programként kínált skanzenlátogatás, vagy a koreai Joseon Dinasztia királyi könyveinek és egyéb írásos emlékeinek megmentését és feldolgozására tett erőfeszítéseket bemutató számos előadás világosan jelezte a szervezők elkötelezett szándékát az ország kulturális értékeinek mind sokoldalúbb közvetítésére.

A rendezvény nyitó előadását az ausztrál John Hocking, az ENSZ főtitkár-helyettese, az ENSZ Nemzetközi Törvényszékének titkára tartotta, aki a levéltárosok munkáját ahhoz a Spitzbergákon található vetőmagbankhoz hasonlította, melyben a világ lehető legtöbb növényének szaporítható magjait igyekeznek összegyűjteni és a jövő számára átörökíteni. Jelenlegi feladatköréből kifolyólag is Hocking elsősorban a nemzetközi konfliktusok, polgárháborúk veszélyeire, illetve a levéltárosok ezzel kapcsolatos felelősségére próbálta felhívni a hallgatóság figyelmét. E felelősség egyfelől a kulturális értékek őrzésére vonatkozik (a világörökség részét képező Timbuktuból egy polgárháborús időszakban pár éve például 300 ezer kéziratot mentettek ki számárhátan), másfelől a megőrzött források felhasználására az elkövetett háborús bűnök és egyéb igazságtalanságok dokumentálása céljából.

Szintén az emberi és kisebbségi jogok, valamint az információszabadság garanciájaként jellemezte a levéltárak tevékenységét üdvözlő beszédében az UNESCO főtitkár-helyettese Frank La Rue, aki a különböző eredetű és adathordozójú források párhuzamos megőrzésének követelményét is fontosnak tartotta nyomatékosítani.

A Kongresszus a megnyitó ceremónia és az üdvözlő beszédek, valamint Hocking előadása után párhuzamosan tíz különböző szekcióban folytatta tevékenységét, melyekről leginkább összbemutatókat szerezhettek a résztvevők. Egy képviselő természetesen a párhuzamosan folyó szekciókban elhangzott előadásoknak csak töredékén lehetett jelen, az alábbiakban ezért csak néhány fontosabb előadásra hívom fel a figyelmet⁴.

A Hagyományos Koreai Levéltárak című szekció – mint jeleztük – abba a törekvésbe illeszkedett bele, hogy a házigazdák a koreai írásbeliség fennmaradt emlékeinek mind szélesebb körű bemutatására törekedtek. A szekcióban elhangzott előadások elsősorban a legfontosabb koreai uralkodócsalád, a több mint fél évezreden keresztül, 1392 és 1897 között hatalmon volt Joseon (Csoszon) Dinasztia írásos, művészeti és egyéb tárgyi emlékeinek sorsával, a levéltári források megmentésével, restaurálásával és a nyilvánosságra hozataluk különböző módzatairól szoltak. A fent említett koreai uralkodócsaládtól fennmaradt legfontosabb írásos emlékeknek az úgynevezett Királyi Könyvek (Uigwe) számítanak, ezek a hazai Királyi Könyvektől eltérően nem az uralkodói okiratok másolatai példányait tartalmazták, hanem egyfajta szertartáskönyvként szolgáltak a dinasztia számára. A kötetekben a legmagasabb művészi színvonalon, szöveges és képi formában is ábrázolták a legkülönbözőbb korabeli koreai eseményeket: az egyes vallási és állami ünnepeket, beiktatási, koronázási ceremóniákat, fogadásokat, esküvőket, temetéseket. A köteteket fából faragott nyomódúcok révén nyomtatták ki, és – az exkluzív módon selyembe csomagolt királyi példányon kívül – a jövő levéltáros-és történelemszaktársadalmának nem kis szerencséjére több példányban is megőrizték azokat az ország különböző pontjain működött négy állami levéltárban. A több ezer Királyi Könyv legértékesebb darabjait, összesen 297 kötetet 1866-ban egy francia expedíciós hadsereg katonái megszerezték és Párizsba szállították, ahol a Bibliothèque Nationale-ban őrizték őket többé-kevésbé elfeledve egészen a 20. század második feléig. Viszonylag újkeletű fejleménynek tekinthető, hogy ez a páratlanul értékes kultúrkincs öt éve, 2011-ben került vissza Dél-Koreába, ahol jelenleg a Nemzeti Múzeumban őrzik azokat. A Királyi Könyvekből a múzeum munkatársai egy több

⁴ A konferencia számos anyaga letölthető az ICA honlapjáról: www.ica.org

mint 110 ezer digitális felvételt tartalmazó internetes adatbázist is készítettek⁵ (ez utóbbi sajnos csak koreaiul érhető el, a Királyi Könyvek tanulmányozása persze eleve feltételezi a nyelv ismeretét), sőt Jangryeol hercegnő temetését három dimenziós virtuális alkalmazás segítségével is igyekeznek közelebb hozni a mai kor érdeklődőihöz. Levéltári konferencia lévén a szekció előadói természetesen nagy súlyt helyeztek a Királyi Könyvek állagmegóvásának, restaurálásának, digitalizálásának és kutathatóvá tételének kérdéseire is.

A Kongresszuson külön szekciót szenteltek az egyes nemzeti levéltárak eredményei és/vagy legújabb fejleményei, történései bemutatásának, ezek közül is érdemes kiemelni néhányat. A Japán Nemzeti Levéltár például egyszerre két digitális levéltári szolgáltatást is működtet a Japán kormány 2005-ös IT-Stratégiájával összhangban: a Digital Archives of NAJ (National Archives of Japan) mellett a Japan Center for Asian Historical Records (JACAR) elsősorban Japán külügyi tematikájú, főleg ázsiai vonatkozású forrásait teszi ingyenesen elérhetővé bárki számára az interneten keresztül. Az indiai levéltárügy kérdései sem kapnak nagy nyilvánosságot idehaza, pedig az Indiai Nemzeti Levéltár idén ünnepelte alapításának 125. évfordulóját, ezzel pedig egész Dél-Ázsia legrégebb ilyen intézményének számít. Sanjay Garg, a levéltár munkatársa arról számolt be, hogy levéltáruk már 1998 óta a digitális világ részét képezi, hiszen akkortól folyamatos az irataik elektronikus feldolgozása, legfrissebben pedig a PATAL (Portal for Access to Archives and Learning)⁶ révén próbálják mind szélesebb körben is hasznosítani digitális tartalmaikat. A nemzeti levéltárak szekciójában kuriózumnak számított Dieter Schlenker előadása, aki a világ első demokratikus szupranacionális kormányzatának, az Európai Uniónak az itáliai Firenzében működő levéltáráról (Historical Archives of the European Union) beszélt. Ez utóbbi intézményben az unió

⁵ <http://uigwe.museum.go.kr/>

⁶ <http://www.abhilekh-patal.in/web/content/default.aspx>

történetének egészen 1950-ig visszamenő teljes története dokumentált és hozzáférhető bárki számára⁷. A litván Ramojus Kraujelis és a mongol Saruul Ishjamts bár más-más szempontból, de egyaránt a nemzeti levéltárak és a levéltárosok szerepét járta körül előadásában elsősorban a demokratikus átmenet következtében bekövetkezett változások, valamint a múltban elkövetett bűnök és a nemzeti emlékezet ápolása szempontjából. A világ tizennegyedik legnagyobb országában, a több mint 17 ezer (!) szigetből álló Indonéziában a levéltárak és a nemzeti levéltár funkciói is némileg egyedi színezetet kapnak: Desi Pratiwi az Indonéz Levéltári Információs Rendszer igazgatója a földrajzi széttagoltság leküzdésében, a Nemzeti Levéltár által szolgáltatott közös platform működtetésében látja a helyi levéltárosok kiemelkedő szerepét, mely az átlátható, nyitott és kommunikatív kormányzás fontos katalizátora lehet.

Az Igazság és a Megbékélés elnevezésű szekciók ugyancsak számos egyéni színnel és különleges esettanulmánnyal gazdagították a levéltárosok kollektív tudását. Matthias

⁷ <http://www.cui.eu/Research/HistoricalArchivesOfEU/Index.aspx>

Buchholz például egy különleges levéltár tevékenységéről számolt be: az egykori NDK-beli elnyomott irodalom levéltára azt a célt szolgálja, hogy az 1990 előtti kelet-német politikai rendszer által cenzúrázott irodalmi alkotásokat összegyűjtse és hozzáférhetővé tegye a korszak iránt érdeklődők számára. Az intézmény ezzel egyfelől a hivatalos irodalomtörténeten kívüli, a kelet-német társadalom korabeli problémáit eddig ismeretlen aspektusból bemutató műveknek, másfelől azok igazságtalanul üldözött szerzőinek kíván utólagos szellemi elégtételt nyújtani. Shaun Rohrlach, az ausztrál nemzeti levéltár munkatársa a szigetországban egykoron nők és családok tízezreit érintő, az őslakosok gyermekeinek kényszerű örökbefogadásával kapcsolatos kutatásokról számolt be különös tekintettel a levéltárak szerepére az elkövetett bűnök forrásainak feltárásában és nyilvánosságra hozatalában. Shirley Franco és Georgette Medley a két évtizedes brazil katonai diktatúra alatt meggyilkolt és eltűnt áldozatok családjainak kálváriája kapcsán mutatta be a rezsim iratanyagának megismerésében, feltárásában és nyilvánosságra hozatalában máig húzódó vitákat és akadályokat, az információs szabadság, illetve a magánélet és az emberi méltóság védelme körüli metodológiai és értelmezési problémákat. Szintén az igazság és a jóvátétel kapcsán számolt be az egykori francia rabszolgakereskedelelem forrásainak feltárásáról Louis Gilles Pairault, vagy a dél-amerikai diktatúrákban a '70-es években folytatott ún. Kondor Hadművelet bizonyítékainak levéltári kutatásáról Gregoire Champenois. Ugyancsak a megbékélés jegyében számoltak be brazil és kanadai kutatók olyan internetes adatbázisokról, melyek segítségével egyrészt a brazil rabszolgakereskedelemt⁸, másrészt a kanadai őslakosság elleni intézkedések⁹ forrásait, feldolgozásait hozzák nyilvánosságra a kutatók, valamint a saját családjuk gyökereit kereső állampolgárok számára. Az ENSZ Nemzetközi Törvényszékének a ruandai és a jugoszláviai népiirtások kapcsán mintegy 6 km terjedelmű papír alapú és 2 petabyte mennyiségű digitális irat áll rendelkezésére az elkövetett háborús bűnök dokumentálása és bizonyítása céljából. Az iratokat őrző levéltárosok hatalmas felelősségéről is beszéltek a szervezet munkatársai előadásukban, mivel a múlt bűneit feltárni és nyilvánosságra hozni egyfelől erkölcsi kötelesség, másfelől viszont az áldozatok családjainak vagy a nemzetközi szervezetek előtt tanúskodók adatainak kiszivárgása további vérontásokhoz is vezethet. A német Bundesarchiv munkatársa, Andrea Haenger a megbékélés kapcsán az egyesült Németország levéltári problémáit és lehetőségeit mutatta be két különböző aspektusból. Egyrészt a volt kelet-német levéltári rendszerből 20 különböző intézményt kellett a szövetségi levéltárba integrálni és ugyanannyit végleg bezárni, a két német állam levéltári gyakorlatát pedig – az előadó szerint számos máig ható rossz kompromisszum révén – összehangolni. Másrészt viszont a két oldal levéltári forrásai ma már kiválóan dokumentálják a megosztott Németország eltérő fejlődését és társadalmi konfliktusait a 20. század második felében. Németországnak természetesen nem csak a szocialista, de a nemzetiszocialista diktatúra korszakával is szembe kellett néznie, erről már Tobias Herrmann, a koblenzi szövetségi levéltár munkatársa beszélt részletesen előadásában.

⁸ <http://www.casaruibarbosa.gov.br/>

⁹ Truth & Reconciliation Commission on Indian Residential Schools, <http://www.trc.ca/websites/trcinstitution/index.php?p=3>

A múltfeltárásban és a megbékélésben a német levéltáraknak meghatározó szerep jutott: nem csak megőrizték és hozzáférhetővé tették a nemzetiszocializmus korszakának forrásait, de olyan internetes portálokat is létrehoztak és működtetnek, mint például a „*Kényszermunka a nemzetiszocialista államban*”¹⁰, vagy „*A szidóüldözések áldozatai a németországi náci diktatúra idején, 1933-1945*”¹¹. Kevésbé tragikus, és a mai hallgatósághoz sokkal közelebbi példával illusztrálta a levéltárak szerepét a társadalmi megbékélés tereén az izlandi nemzeti levéltár munkatársa, Njörður Sigirdsson. A szigetországot meg rázó 2008-as pénzügyi válság nyomán három vizsgálóbizottságot is létrehoztak, melyek hatalmas mennyiségű vizsgálati anyagot halmoztak fel működésük során a pénzügyi krízis kiváltó okaira, az elkövetett gazdasági hibákra és pénzügyi visszaélésekre vonatkozóan. A törvény értelmében ezeket az iratokat az Izlandi Nemzeti Levéltár vette át, ahol máig szolgálják a kutatók, a közéleti szereplők és a média érdeklődését és a (közel)múlttal való mind teljesebb szembenézést.

A Kongresszus címében is szerepeltetett harmónia és barátság jegyében számos előadás hangzott el a Levéltári együttműködés című szekcióban is. A Nemzetközi Levéltári Tanács elnöke, az ausztrál David Fricker például a az ICA és az UNESCO közötti szoros partnerségről tartott előadást, melynek eredménye például az UNESCO legutóbbi ajánlása a digitális kulturális örökség megőrzésére és hozzáférhetővé tételére, a Világ Emlékezete Program, melynek tanácsadó bizottságában fontos szerepet kapott az ICA is, vagy az UNESCO PERSIST projekt, mely a levéltárak, múzeumok és könyvtárak digitális tartalmainak hosszú távú és egységes elvek szerint működő megőrzését kívánja előmozdítani. Egészen más jellegű kooperációról számolt be az Egye-

¹⁰ <https://www.bundesarchiv.de/zwangsarbeit/index.html> en

¹¹ <https://www.bundesarchiv.de/benutzung/zeitbezug/nationalsozialismus/index.html> en

sült Arab Emírátságok nemzeti levéltárának munkatársa, Hamad Abdulla Al Mutairi: az Emírátságokban a Nemzet Emlékezete Program keretében a Nemzeti Levéltár, az Abu Dhabi Media vállalkozás és a nemzeti postaszolgálat működik együtt a gyorsan eltűnő tradíciók, hagyományok és kollektív emlékezet megőrzésében. A program egyszerre szolgálja a még fellelhető családi, közösségi iratanyagok megőrzését (például levéltári dobozokkal látják el az állampolgárokat a családi irattárak rendezéséhez, de hamarosan digitális archívumot is nyitnak elektronikus irataiknak), és a szóbeli hagyományok archíválását oral history interjúk készítése révén. A világ másik oldalán, a skandináv államokban közel egy évszázados már a határon átnyúló levéltári együttműködés, erről Eiríkur G. Gudmundsson, Asbjørn Hellum, Inga Bolstad és Jussi Nuorteva tartott előadást. Az első Északi Levéltári Konferenciát Stokholmban tartották 1935-ben, azóta szoros az együttműködés Dánia, Finnország, Izland, Norvégia és Svédország (valamint három autonóm tartomány: Åland Szigetek, a Feröer-Szigetek és Grönland) között. Az együttműködés keretében a nemzeti levéltárosok évente találkozókat tartanak, közös kiadványt jelentetnek meg (Nordisk Arkivnyt¹²), részt vesznek egymás rendezvényein, ezenkívül működtetnek egy speciális levéltári képzést is Nordic Archives Academy néven. A máltai Charles Farruggia szintén a nemzetközi koooperáció gyakorlati működését elemezte, de emellett az interdiszciplináris együttműködésre is nagy hangsúlyt fektetett, melynek révén a rosszabbul finanszírozott állami levéltárak is gyümölcsöző kapcsolatokat tarthatnak fenn például fotó-archívumokkal, audio-vizuális levéltárakkal, vagy távoli diaszpórák különböző típusú kulturális gyűjteményeivel. Alexander Toropov a házigazdáknak címzett előadásában a nemzetközi levéltári együttműködés speciális területét, az orosz távol-keleten letelepedett koreai emigránsokra vonatkozó irathagyatékokat mutatta be. Az első dokumentált koreai betelepítés 1863-ban történt, ettől kezdve rendszeresen menekültek politikai vagy gazdasági okokból koreai földművesek orosz területekre, ahol aztán végigélték az orosz történelem 20. századi viharos fordulatait. Ezek közül talán legtragikusabb esemény volt a Szovjetunióban élő koreaiak tömeges áttelepítése Közép-Ázsiába 1937-ben, egyebek mellett erre vonatkozó források is szép számmal találhatók az Orosz Állami Távol-Keleti Levéltárban. Stefan Kwasnitza és Arjan Agema a mindmáig legátfogóbb európai levéltári együttműködésről, az Európai Levéltári Portál¹³ működéséről és legújabb eredményeiről tartott beszámolót. Az egyébként komoly mennyiségű magyar tartalmat is megjelenítő portál uniós támogatása megszűnt, ezért csak az Európai Levéltári Portál Alapítvány révén tudják folytatni munkájukat, melynek elsődleges szponzorai a tagdíjfizető nemzeti levéltári intézmények. Az előadók ezen okból is várják további partnerek csatlakozását az Európai Levéltári Portálhoz. A Nemzetközi együttműködés és a Megbékélés szekciójában egyaránt helyet kaphatott volna Yo Hashimoto és Nami Won előadása az amerikai-japán levéltári kooperációban megvalósult, jelenleg mintegy 140 ezer digitalizált objektumot tartalmazó, a nukleáris robbantásokkal kapcsolatos honlapról.

¹² <http://arkivnyt.nu/>

¹³ <https://www.archivesportaleurope.net/>

Ez a portál elsősorban az Egyesült Államokban 1946-ban létrehozott, a nukleáris robbantás veszteségeit vizsgáló bizottság (Atomic Bomb Casualty Commission, ABCC) iratait és egyéb visszaemlékezéseket közöl. A program számos kihívása közül az előadók kiemelték a finanszírozás gyengeségét, a levéltárosok és a műszaki szakemberek eltérő képzettségét és készségeit, valamint az iratok nyilvánosságra hozatala során figyelembe vett adatvédelmi szempontokat is.

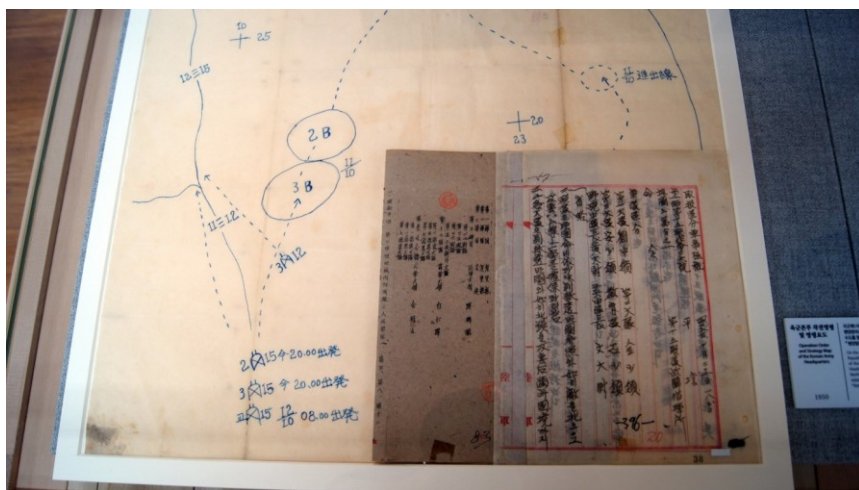

A Kongresszuson több szekció is foglalkozott az információ-technológia nyújtotta új lehetőségekkel és természetesen a digitális iratkezelés levéltári veszélyeivel is. Az elektronikusan keletkezett iratok hosszú távú megőrzéséhez szükséges egységes eszközök és megoldások kialakításának céljával létrejött E-ARK Project működéséről az észt Kuldar Aas tartott beszámolót. Az E-Ark Project¹⁴ (melynek záró konferenciájára éppen Budapesten kerül sor 2016 decemberében) az elektronikus iratok interoperabilitását és későbbi minél sokoldalúbb levéltári felhasználását tekinti küldetésének, ehhez pedig olyan sztenderd információs csomagok kialakításához kíván egységes eszközt kialakítani, melyek a későbbiekben további jelentős fejlesztések nélkül is értelmezhetővé és felhasználhatóvá teszik az archivált elektronikus iratokat. A svéd Magnus Geber ugyanehhez a témához kapcsolódva ezeknek az információs csomagoknak a sztenderdizálási munkálatairól beszélt előadásában. Az információtechnológiai előadások másik fontos tematikája volt az ún. Cloud Computing, vagy magyarul Felhő Alapú Tárolás használata az elektronikus iratok megőrzésének és felhasználásának biztosítására. Az indonéz Prasitio Utomo például az üzleti életben széles körben elterjedt SOA (Service Oriented Architecture), valamint kormányzati intézmények által gyakran használt e-Government megoldások előnyeit fejtette ki a nagy méretű adattárolások költséghatékony és rugalmas tárolása területén. A felhő-alapú tárolás előnyeiről és megoldásairól a rendezvényen egyébként elsősorban kínai és dél-koreai résztvevők tartottak, leginkább csak informatikusoknak címzett, vagy elsősorban számukra értelmezhető előadásokat. A témakörhöz kapcsolódóan fontos szerepet kaptak az elektronikus levelek archiválásának problémái is. A mexikói Francisco Javier Acuna Llamas például egy hazájában éppen folyamatban lévő szakmai vitáról számolt be, melyek témája éppen a kormányzati szerveknél keletkező e-mailek megőrzése és archiválása. Ennek a folyamatnak a révén az előadó szerint egyszerre kell(ene) érvényesíteni az intézményi érdekeket, a történeti értékeket és a közbizalom előmozdítását. Az elektronikus iratok kezelésével és archiválásával kapcsolatos szekciók másik fontos kulcskérdése az ún. Big Data megoldások használata volt az iratképző szervek gyakorlatá-

¹⁴ <http://eark-project.com/>

ban, valamint ennek levéltári kihatásai. A Big Data koncepció lényegében az állami intézmények, vállalatok és magánszemélyek tevékenysége során keletkező, óriási mennyiségű és a legkülönbözőbb formátumú elektronikus iratok egységes és hatékony feldolgozásának módszerét jelenti. A Big Data megoldásokat a három „V” betűvel, vagy 3V-vel szokták jellemezni, ami a mennyiséget (volume), a sebességet (velocity) és a változatosságot (variety) jelenti az adatfeldolgozásban. Ez utóbbihoz mostanában egy negyedik „V” betűt is hozzátesznek, mely az adatok valóságosságára, igazi voltára utal (veracity). A Big Data egyébként, mint az számos előadásban is elhangzott, alapvetően kapcsolódik a Cloud Computinghoz, mivel az utóbbi a nagy adatmennyiségek hatékony tárolásának és rendszerezésének legalkalmasabb megoldása. Az óriási adatállományok keletkezése és tárolása pedig természetesen veti fel azt a kérdést, hogy a bennük megőrzött információk összefüggései milyen további szövegelemzési, adatbányászati eszközökkel aknázhatók ki a jelenleginél sokkal hatékonyabban és gyorsabban. A szülői levéltári kongresszuson a mesterséges intelligencia mind szélesebb körű alkalmazása is számos előadás témáját képezte ami jól jelzi, hogy a tömeges adatfeldolgozás legújabb eszközeivel és megoldásával a nemzetközi levéltárostársadalom kénytelen-kelletlen együtt él már jelenleg is, bár igazi előnyeit egyelőre javarészt csak az informatikusok és információtechnikai szakemberek látják kellő mélységben.

Az ICA Közgyűlése

A szülői Kongresszuson az ICA közgyűlést is tartott, melyen meghallgatta és elfogadta a szervezet elnökének, David Frickernek a mintegy másfél (!) oldalas beszámolóját a 2015-2016-os működésről. A hallgatóság elégedetten vette tudomásul, hogy a Nemzetközi Levéltári Tanács rendezett pénzügyi keretek között végzi tevékenységét, ezért a tagsági díjak terén nem kezdeményezett változásokat az elnökség.

Kommüniké

A szöuli Kongresszuson az ICA Közgyűlése elfogadott egy ünnepélyes közleményt is. A dokumentum a szöuli rendezvény címében megfogalmazott elvek (Levéltárak, harmónia és barátság) fenntartása szellemében tesz kezdeményezéseket a világ levéltárosai felé. Elsősorban is a nemzetközi szervezetek fontos kezdeményezéseire hívja fel a figyelmet, mint az ENSZ Fenntartható Fejlődés Programterve¹⁵, az UNESCO 2015-ös, az írott örökség megőrzésére vonatkozó ajánlása¹⁶, az UNESCO-nak a levéltárakra vonatkozó deklarációja¹⁷ illetve a Nyitott Kormányzati Partnerség kezdeményezésre¹⁸. A kommüniké emellett 11 különböző területen kezdeményez lépéseket a világ levéltárosai számára az elkövetkező négy évre, melyek az iratok forrásértékének elismertetésével, a digitális iratkezelés tervezésével, a fenntartható pénzügyi és humánerőforrás-gazdálkodási tevékenységgel, illetve a különböző szintű nemzetközi partnerséggel és együttműködéssel kapcsolatosak.¹⁹

Kiegészítő programok

A szervezők számos fakultatív programot is kínáltak a résztvevőknek a konferencia idejére, ezek közül külön is érdemes kiemelni a dél-koreai Nemzeti Levéltár szöuli épületében tett igen tanulságos látogatást. A főváros mellett egy erdő közepén 2002 és 2007 között felépült hétszintes, 62 ezer négyzetméter alapterületű, kb. 200 ezer polcfolyóméter kapacitású ultramodern épület irigylésre méltó körülményeket biztosít mind az őrzött iratanyag, mind pedig az ott dolgozó levéltárosok számára. Az épület föld-rengés- és robbanásbiztos szerkezetű, mind a raktárakban, mind a munkaterekben elektronikusan vezérelt állandó klimatizálás és páratartalom-szabályozás működik, hang- és filmstúdióban digitalizálják a fényképeket és a filmeket, az épület földszintjén pedig állandó és időszakos kiállítások várják a látogatókat. Az iratanyag védelmére (és talán tiszteletére is) vonatkozó apró, de jellemző adalék, hogy a legfontosabb történelmi dokumentumokat őrző raktárba a látogatók és az ott dolgozók is csak a cipőre húzott műanyag lábzsákban léphetnek be. A világ minden tájáról érkezett látogatókat egyaránt lenyűgözte a hihetetlen precizitással megtervezett munkafolyamat és az intézmény technikai-infrastrukturális fejlettsége. Külön érdekességnek számított a levéltár tűzvédelmi bemutatója: az erdőtüzeztől való védelem érdekében szükség esetén a levéltár összes külső falát vízfüggönnyel borítják be, mely huzamos ideig képes ellenállni egy esetleges katasztrófa helyzetnek. (A dél-koreai levéltárban tett látogatásról készült prezentáció a Magyar Levéltárosok Egyesületének honlapján²⁰ közvetlenül is elérhető.)

¹⁵ <https://sustainabledevelopment.un.org/topics/sustainabledevelopmentgoals>

¹⁶ http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=49358&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

¹⁷ <http://www.ica.org/en/universal-declaration-archives>

¹⁸ <https://en.ogpsummit.org/osem/conference/ogp-summit>

¹⁹ A Kommüniké szövege letölthető az ICA honlapjáról: <http://www.ica.org/en/archives-harmony-and-friendship-sustaining-spirit-seoul>

²⁰ http://www.leveltaros.hu/ICA_Szoul_kepes-beszamolo